startWijzer
Leren & kwalificeren

Jaarverslag schooljaar 2021-2022

Achtkarspelen, Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland,
Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf

¡SÍ!

Dit jaarverslag is tot stand gekomen met medewerking van:

Medewerkers administratie leerplicht en rmc van de 7 gemeenten
Leerplichtambtenaren
Consulenten leerplicht en rmc

Geschreven door:

J.Inberg (rmc-coördinator) en A. Hooghiemstra (beleidsmedewerker) van startWijzer, samen met de beleidsmedewerkers onderwijs van de 7 gemeenten, te weten: S.Nauta (Achtkarspelen), N. Arendz (Heerenveen), E. Visser en S.Tjeerdsma (Ooststellingwerf), T. Rekker (Opsterland), L. Veenstra (Smallingerland), H. Veldhuizen (Tytsjerksteradiel) en M. Appeldorn (Weststellingwerf).
Speciale dank voor L. de Graaff van de Studio van de gemeente Smallingerland die voor ons de vormgeving van het totale jaarverslag (incl. bijlagen) heeft gedaan.

Voor vragen kunt u mailen met:

j.inberg@smallingerland.nl en/ of a.hooghiemstra@smallingerland.nl

Bijlagen:

Bijlage 1: kerncijfers rmc en leerplicht
Bijlage 2: cijferoverzicht regio

Inhoudsopgave

1. Inleiding **09**
2.Doelstelling startWijzer **11**
3. Wettelijk kader **13**
4.Terugblik schooljaar 2021-2022 en stand van zaken actieplan 2022-2024 **15**

4.1 Voorziening Vroegtijdig Aanmelden 15
4.2 Audit Wet politiegegevens (Wpg) 17
4.3 Verminderen, verkorten en voorkomen van thuiszittende leerlingen 18
4.4 Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren 19
4.5 Regionaal programma VSV en JIKP 19
4.6 Activeringscentrum 21
4.7 Communicatie en naamsbekendheid startWijzer 22
4.8 Regionale studiedag 23
4.9 Regionale koers (leerplicht en RMC) + kwaliteit startWijzer 24
4.10 Dashboard 25

5. Leerplicht **27**

5.1 Nieuwkomers en de isk 27
5.2 Volverklaring vso (voortgezet speciaal onderwijs) en hoe zit het op het so (speciaal onderwijs)? 27
5.3 Zorgen rondom de jeugd 28
5.4 Gezamenlijke ambities 29
5.5 Schoolconsulenten en gebiedsteammedewerkers in school 29
5.6 Verwijsindex 29
5.7 Uitbreiding RMC-functie 31

6. Regionale Meld en Coördinatie functie VSV en JIKP **33**

6.1 Leerlingaantallen 33
6.2 Leerplicht 34
6.3 Vrijstellingen 34
6.4 Schoolverzuim 35
6.5 Thuiszitters 36
6.6 Handhaving en preventie 39
6.7 Maatschappelijke zorgtaak – preventie 41
6.8 Verwijsindex, zorgmeldingen, melding huiselijk geweld 41

7. Regionale Meld en Coördinatie functie VSV en JIKP **43**

7.1 Preventie 18+ 44
7.2 Voortijdig Schoolverlaten 45
7.3 Jongeren in Kwetsbare Positie 47

8. Financiën

8.1 Reguliere rmc-taken 50

Inleiding

StartWijzer ondersteunt jongeren in regio De Friese Wouden bij het maken van een goede start in de maatschappij. We zetten ons in om jongeren hun schoolopleiding af te laten maken en schoolverzuim te voorkomen. We volgen en begeleiden jongeren tot 23 jaar, met als doel ze een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt te laten halen.

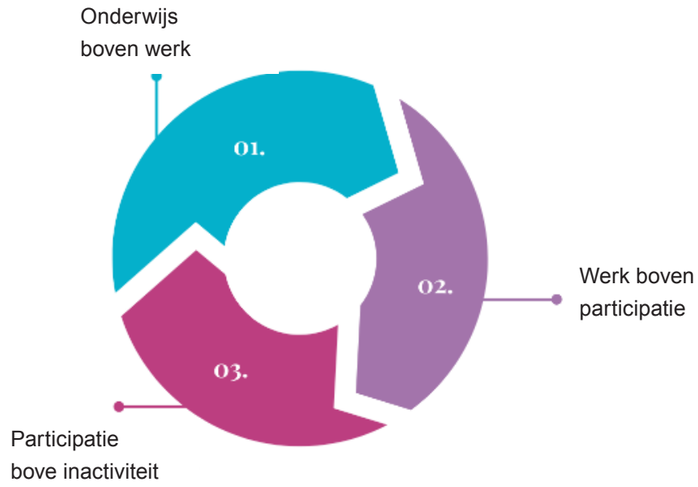
In maart 2019 hebben de 7 gemeenten van Regio De Friese Wouden besloten om een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan voor leerplicht en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (hierna: rmc). Hieruit is startWijzer ontstaan. Onder startWijzer vallen de 9 leerplichtambtenaren voor primair en voortgezet onderwijs die in dienst zijn van hun eigen gemeente. Daar horen ook de beleidsmedewerkers onderwijs en de medewerkers van de leerplichtadministratie van de 7 gemeenten bij. Vanuit het rmc gaat het om de mbo-leerplichtambtenaren, trajectbegeleiders en overstapcoaches. Zij verrichten werkzaamheden voor één of meerdere gemeente(n) in de regio, maar zijn in dienst van centrumgemeente Smallingerland. Ook onze administratief medewerkers, rmc-beleidsmedewerker en rmc-coördinator zijn in dienst van de centrumgemeente, maar hebben een regiofunctie voor alle 7 gemeenten.

In dit jaarverslag delen we de cijfers met u als lezer, lichten we toe en leggen we uit. Daarnaast blikken we terug op het schooljaar 2021-2022.

Doelstelling startWijzer

Als startWijzer willen we dat alle jeugdigen een opleiding op het hoogst haalbare en meest passende niveau voltooien en zo goed voorbereid starten in onze maatschappij en op de arbeidsmarkt.

Dit doel behalen wij door:

- Samen te werken op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau met alle betrokken partijen.
- Een sluitend systeem van melding en registratie van verzuim en voortijdig schoolverlaters te realiseren in samenwerking met scholen, onderwijsinstellingen, leerplicht en rmc.
- Samen met diverse betrokken instanties een sluitende aanpak en netwerk te realiseren.
- De aanpak tot kwalificatie en participatie van jeugdigen te regisseren.

Hierbij hanteren wij de volgende regionale beleidsuitgangspunten:

1. Onderwijs gaat boven werk;
2. Werk gaat boven participatie;
3. Participatie gaat boven inactiviteit.

Wettelijk Kader

Ieder kind heeft recht op onderwijs en de plicht om onderwijs te volgen. Daarom werd in 1900 de Leerplichtwet aangenomen. Op 1 januari 1901 trad deze gloednieuwe Leerplichtwet in werking. Het doel van de Leerplichtwet was het bevorderen van dat kinderen van 7 tot 12 jaar lager onderwijs zouden krijgen. Hierin lag ook een rol voor de gemeente, elke gemeente werd verplicht een commissie in te stellen. Deze commissie moest ervoor zorgen dat er minder verzuimd werd en moest toezicht houden op de naleving van de Leerplichtwet.

De Leerplichtwet had tot gevolg dat het ongeoorloofde verzuim afnam, maar de ziektemeldingen juist toenamen. Ook werd er veel gebruik gemaakt van de ontheffing van de leerplicht. Desalniettemin gingen er wel meer kinderen naar school en daardoor werd het aanbod van onderwijsvoorzieningen uitgebreid (Ingrado, 2020).

In 1969 werd een nieuwe leerplichtwet aangenomen, hier kwamen een aantal belangrijke wijzigingen uit voort:

- Het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet ligt geheel bij de gemeentebesturen en wordt uitgevoerd door gemeenteambtenaren;
- De ingestelde commissies (voor het terugdringen van schoolverzuim) verdwijnen, er komt een nieuwe procedure;
- Het absolute schoolverzuim (niet ingeschreven staan bij een onderwijsinstelling) wordt strafbaar;
- Het zogenaamde ‘huisonderwijs’ voldoet niet meer aan de leerplichtwet;
- Het ontbreken van een vaste verblijfplaats is geen reden meer voor ontheffing aan de leerplicht.

Op deze manier kreeg de leerplichtwet het karakter van een bescherming van het recht op onderwijs voor jongeren. In de leerplichtwet staat geschreven dat we regionale afspraken moeten maken over de wijze waarop we toezien op de leerplichtwet en hoe we handhaven binnen deze wet.

Vanaf 1 januari 2002 is de Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten in werking getreden. In de wet is vastgelegd dat het een gezamenlijke taak is om voortijdige schoolverlaters te bestrijden. Hierin moeten schoolbesturen en gemeenten samenwerken, vanaf 1 januari 2002 zijn schoolbesturen dan ook verplicht voortijdig schoolverlaters te melden bij de gemeente (Ingrado, 2021).

In 2019 is de wet regionale samenwerking voortijdig schoolverlaten (vsv) en jeugdigen in een kwetsbare positie (JiKP) aangenomen. Het wetsvoorstel beoogt dat alle jeugdigen van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie optimaal worden ondersteund in het vinden van een passende plek dankzij een sluitend regionaal vangnet van partijen uit onderwijs, gemeenten, zorg en arbeid. In deze artikelen is de definitie van voortijdig schoolverlaten, de meldingsplicht van het onderwijs en de verantwoordelijkheden van de gemeente vastgelegd.

- **Leerplicht**
  Vanaf 5 jaar tot het schooljaar waarin iemand 16 wordt
- **Startkwalificatie**
  Een diploma op havo, vwo of minimaal mbo 2 niveau.
- **Kwalificatieplicht**
  Van 16 tot 18 jaar (verplicht tot het volgen van onderwijs tot een startkwalificatie is gehaald)
- **RMC-doelgroep**

Zoals hierboven is aangegeven blijkt uit wet- en regelgeving dat zowel voor leerplicht als rmc het regionaal samenwerken belangrijk en verplicht is. Daarom wordt in regio De Friese Wouden door de gemeenten en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten, het leerplicht- en rmc-beleid gezamenlijk ontwikkeld en uitgevoerd. Voor elke gemeente geldt immers dat leerlingen onderwijs kunnen volgen in buurgemeenten. De zogeheten schoolgemeenten voeren een taak uit voor (ex-) leerlingen uit de omliggende woongemeenten. En dan is het handig dat we een eenduidige werkwijze hanteren. Dit geldt voor zowel de aanpak van verzuim, voortijdig schoolverlaten, jeugdigen in een kwetsbare positie, het verlenen van vrijstellingen als voor het samenwerken met de ketenpartners in het onderwijs, zorg, werk en inkomen.

Uiteindelijk moet dit er toe leiden dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. Dit blijft namelijk erg belangrijk voor alle jongeren. Zo hebben jongeren met een startkwalificatie twee keer meer kans op werk en komen vijf keer minder vaak voor in criminaliteitscijfers. Daarnaast zien we dat de (noordelijke) arbeidsmarkt steeds aantrekkelijker wordt voor jongeren. Veel jongeren kunnen (vrij) makkelijk aan werk komen zonder dat ze een startkwalificatie hebben, maar dit kan in de toekomst snel veranderen.

Terugblik schooljaar 2021-2022 en stand van zaken actieplan 2022-2024

Aan de hand van het actieplan 2022-2024 en de daarin behaalde resultaten blikken we terug op het schooljaar 2021-2022

Stand van zaken Actieplan 2022-2024:

Onderstaand de lijst van acties op het gebied van leerplicht.

1. **Voorziening vroegtijdig aanmelden**
2. **Audit Wet politiegegevens (Wpg)**
3. **Verminderen, verkorten en voorkomen van thuiszittende leerlingen (inclusief onderwijstijdverkorting)**

Onderstaand de lijst van acties op het gebied van RMC.

4. **Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren**
5. **Regionaal programma (preventie 18+, overstap)**
6. **Activeringscentrum startWijzer (o.a. e-portfolio en werkende vsv)**

Onderstaand de lijst van acties op het gebied van startWijzer in de brede zin.

7. **Communicatie en naamsbekendheid startWijzer**
8. **Regionale studiedag**
9. **Regionale koers (leerplicht en RMC) + kwaliteit startWijzer**
10. **Dashboard**

4.1 Voorziening Vroegtijdig Aanmelden

De wet ‘Vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht mbo’ is in 2016 aangenomen. Deze wet moet ervoor zorgen dat jongeren tijdig een keuze maken voor een vervolgstudie. De landelijke aanmelddatum van 1 april in het mbo is vastgesteld en de uitwisseling van een aantal gegevens over de aanmeldingen van leerlingen bij het mbo.

Om deze gegevensuitwisseling te ondersteunen is er een landelijke applicatie Voorziening Vroegtijdig Aanmelden (VVA) ontwikkeld. Het was de bedoeling dat met behulp van deze applicatie vo-scholen en mbo-instellingen op eenvoudige wijze voldoen aan hun wettelijke informatieplicht. Met als gevolg dat uitval van leerlingen rond de overstap naar het mbo kan worden tegengegaan. Als een leerling zich niet voor 1 april heeft aangemeld bij het mbo, dan was het de bedoeling dat de vo-scholen en gemeenten daar via de VVA inzicht in zouden krijgen, zodat zij actie kunnen ondernemen. Scholen zijn vanaf september 2020 verplicht om deze informatie te delen en het systeem te vullen. Gemeentes en/of rmc’s konden vanaf maart 2021 informatie ontvangen. We hadden ons voorgenomen om op 1 april 2021 met alle 7 gemeenten te kunnen starten met de VVA en daar in het schooljaar 2020-2021 met het onderwijs goede afspraken over te maken.

Dit is niet gelukt omdat:

1a. Het was technisch niet mogelijk om in de gemeenten Achtkarspelen/Tytsjerksteradiel en de gemeenten Opsterland/Weststellingwerf/Ooststellingwerf de koppeling met het inlichtingenbureau te maken zodat de informatie uit de VVA opgehaald kan worden. Dit heeft te maken met dat PinkRoccade, hun software leverancier, deze koppeling niet wou ontwikkelen of tegen een onaanvaardbare hoge prijs. De gemeenten Heerenveen en Smallingerland hebben deze koppeling wel kunnen realiseren, zij maken gebruik van andere software leveranciers.

2b. Het is de VO- en Mbo-raad niet gelukt om samen met het onderwijs de VVA goed te vullen. Als je de applicatie aan de voorzijde niet vult met de juiste informatie, kun je aan de achterkant daar ook niet de juiste informatie uit halen. Met als resultaat dat de VVA nu niet goed functioneert en er weerstand ontstaat bij het gebruik van deze applicatie.

Vanwege bovenstaande twee redenen hebben wij besloten om de VVA in regio De Friese Wouden voorlopig te parkeren en weer op te pakken als de landelijke applicatie goed zou werken.

Vlak voor de zomervakantie hebben we bericht vanuit het ministerie ontvangen. De applicatie voor de VVA is uit de wet gehaald en vanaf 30 september 2022 werkt de applicatie niet meer. De reden hiervoor is dat de meerderheid in Nederland niet blij werd van de applicatie en deze niet nodig had. Het bedrijf Intergrip verzorgt voor 34 van de 40 RMC-regio's de applicatie die deze overstap monitort. Mbo-instellingen, vo-scholen en gemeenten zijn via de applicatie van Intergrip op elkaar aangesloten om de wettelijke opdracht voor de VVA (die is niet gewijzigd en geldt al sinds 2016) uit te kunnen voeren.
Jaren geleden is er in Friesland gekozen om niet met Intergrip in zee te gaan. In Friesland zijn dus 3 RMC-regio's (van de 6 in geheel Nederland die niet aangesloten zijn) zonder Intergrip.
Op het moment van schrijven vindt er provinciaal overleg plaats over hoe we in Friesland uitvoering gaan geven aan deze wettelijke verplichting. Het gaat hierbij dus om 3 partijen: het mbo, het vo en de gemeenten. Vanuit startWijzer zijn met name de beleidsmedewerker startWijzer, samen met de rmc-coördinator hier mee bezig. De inzet van startWijzer is het volgende:

- Een applicatie waarin we onze wettelijke taak om de overstap te kunnen monitoren voor 100% van de leerlingen/studenten in onze regio. Dat betekent dat we een landelijke dekking voorwaardelijk stellen, aangezien ongeveer 30% van de mbo studenten in onze regio buiten Friesland onderwijs volgt.
- Een applicatie die er voor zorgt dat we de gegevens in kunnen laden in onze bestaande systemen (JVS in Heerenveen, CAReL in Smallingerland en waar mogelijk ook in Civision), zodat we niet apart elders moeten inloggen om gegevens op te halen.
- We willen onze wettelijke taak en opdracht kunnen uitvoeren, dus het monitoren van de overstap en de afspraken over wie doet wat rondom de overstap met het onderwijs kunnen maken. Bij voorkeur vanaf aanvang schooljaar 2023-2024.
- We willen dat het voortgezet onderwijs zo optimaal mogelijk haar leerlingen over kan dragen aan het mbo, zodat het mbo zo compleet en goed mogelijk met deze studenten kan starten, aansluitend bij de nadrukkelijke wens van de onderwijspartijen zelf.

4.3 Audit Wet politiegegevens (Wpg)

In mei 2021 werden we door Ingrado op het volgende geattendeerd:
Sinds 1 januari 2019 valt de verwerking van persoonsgegevens door boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren) niet onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), maar onder de Wet politiegegevens (Wpg). Verwerking van persoonsgegevens op strafrechtelijke grond moet voldoen aan de vereisten van de Wpg. Alle andere verwerkingen – waaronder het toezicht – vallen nog wel onder de AVG. Wij hebben daarmee in ons werk te maken met zowel de AVG als de Wpg. Dit betekent dat we rekening moeten houden met voorschriften en verplichtingen uit beide wettelijke regimes. We moeten volgens de Wet politiegegevens (Wpg) aan een aantal vereisten voldoen bij de verwerking van gegevens. Zo staat er bijvoorbeeld dat de verwerking van persoonsgegevens moet plaatsvinden in afzonderlijke systemen en door aangewezen medewerkers. De reden voor deze strenge eisen ligt in de aard van de bevoegdheden. Bij het uitvoeren van een wettelijke opsporingstaak zijn dit namelijk bevoegdheden uit het Wetboek van Strafvordering. Hiermee kan diep op de privacy van burgers worden ingegrepen en dit vraagt om strenge regels om de privacy van burgers te beschermen.
Voor 1 januari 2023 moet er in iedere gemeente een externe audit gedaan zijn over de periode tot en met 2021. Vervolgens moeten er jaarlijks interne audits plaats vinden aan de hand van een auditplan. In de meeste gemeentes zijn meer BOA's werkzaam dan alleen die van leerplicht en worden de audits overkoepelend per gemeente georganiseerd.

Er is vanuit regio-coördinatie veel inzet gepleegd voor dit onderwerp en het heeft dan ook op de agenda's van vele overleggen gestaan. De impact van de Wpg op het dagelijks werk van de leerplichtambtenaar is groot. Ingrado heeft in november 2021 in hun handreiking geschreven dat alle taken van de leerplichtambtenaar, met uitzondering van het afgeven van vrijstellingen, vallen onder de Wet politiegegevens. Zij zien de melding die scholen via DUO moeten doen, zodat de leerplichtambtenaar betrokken bij de leerling raakt, als een soort aangifte van het mogelijk overtreden van een wet/ het plegen van een strafbaar feit. De vragen die wij in de regio stellen is: vinden wij dit ook? Of zien we dat anders? Is het juridisch mogelijk om het anders te zien?
Middels de MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim) is de HALT procedure gewijzigd. We zagen HALT altijd als een middel die we in kunnen zetten alvorens het strafrechtelijk te maken. Nu is de werkwijze voor HALT dat je als BOA ook voor een haltverwijzing een (verkort) proces verbaal op moet maken en de jeugdige met ouders moet verhoren. Hiermee krijgt HALT ook een strafrechtelijk karakter. De vraag die we als regio moeten beantwoorden is of we hier achter staan en of er ruimte is om het anders aan te vliegen.

De Wet politiegegevens heeft vooral geleid tot het uitvoeren van audits. Elke gemeente heeft hier zelf een traject voor uitgezet en doet op zijn/haar eigen moment de externe audit en vervolgens heeft ook iedere gemeente een eigen auditplan.
Het is het onderzoeken waard of voor de volgende auditperiode het haalbaar is om de onderwerpen voor domein III in hetzelfde tijdsbestek te plannen in alle 7 gemeenten. Zodat je regionaal hierover het gesprek kunt voeren en regionaal beleid kunt vormgeven (onderdeel van de regionale koers en onze samenwerkingsovereenkomst).

4.4 Verminderen, verkorten en voorkomen van thuiszittende leerlingen (inclusief onderwijstijd-verkorting)

In onze regio maken we ons hard om het aantal thuiszittende leerlingen te verminderen, te voorkomen en de periode dat ze noodgedwongen thuis zitten te verkorten. Ook de GGD en de samenwerkingsverbanden vinden dit belangrijk.
De wetswijziging om het onderscheid tussen ongeoorloofd en geoorloofd verzuim op te heven wacht nog op een besluit. Vanuit startWijzer sorteren we graag alvast voor.
We spreken dan bij voorkeur ook over thuiszittende leerlingen in plaats van thuiszitters. Thuiszitters is de (formele) term die gebruikt wordt voor jeugdigen met een schoolinschrijving die zonder geldige reden voor een bepaalde periode niet naar school gaan en voor de absoluut verzuimers (de leerplichtige jeugdigen die geen vrijstelling hebben maar ook geen schoolinschrijving).

In Friesland wordt een provinciaal thuiszittersprotocol gebruikt wat zich richt op o.a. het in beeld krijgen van leerlingen die ongeoorloofd thuiszitten en de inrichting van regionale thuiszitterstafels. Dit protocol is geëvalueerd en herzien en inmiddels van kracht.
In regio de Friese Wouden is een regionale thuiszitterstafel waar wordt gekeken of de thuiszitters door het onderwijs via DUO gemeld aan onze leerplichtambtenaren overeenkomen met de thuiszitters die het onderwijs door geeft aan de inspectie. Al een aantal jaar komen deze lijsten niet overeen. Oorzaak: verschillende interpretaties van de definitie, afwijking van de definitie, of het signaal is (nog) niet doorgegeven.

Inmiddels zijn we zover dat we aan een voorstel werken over hoe we bij de regionale thuiszitterstafel handen en voeten gaan geven aan het provinciale protocol. De thuiszitterstafel bestaat uit vertegenwoordiging vanuit Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Fryslan (po), Samenwerkingsverband Zuidoost (vo), mbo's, leerplicht, lokaal onderwijs beleid en RMC. Er wordt ook gekeken of we de GGD aan deze tafel kunnen toevoegen.
We puzzelen over hoe we de link kunnen maken van data naar beleid en daarmee dus van curatief naar preventief. Het plan is dat we het voorstel voor de regionale thuiszitterstafel kunnen presenteren tijdens het regionaal bestuurlijk overleg in februari.
Verder wordt er gewerkt aan een provinciaal verzuimprotocol voor zowel po, vo als mbo (inclusief 18+).

4.5 Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren

Eén van de oorzaken van voortijdig schoolverlaten op het mbo is een verkeerde opleidingskeuze. Deze zogenaamde loopbaantwijfelaars krijgen specifieke aandacht en ondersteuning van de leerplichtambtenaren en rmc-trajectbegeleiders om ze (alsnog) een weloverwogen keuze te laten maken voor een passend beroep. Een goede invulling van loopbaanoriëntatie reeds in het voortgezet onderwijs kan deze oorzaak van schoolverlaten aanpakken. Daarom is in 2016 besloten voor elke regiogemeente éénmalig € 10.000,- beschikbaar te stellen uit de rmc-middelen. Heerenveen en Weststellingwerf hebben dit budget in het verleden al ontvangen. In het schooljaar 2020-2021 is er € 10.000,- beschikbaar gesteld aan de gemeente Smallingerland als impuls voor JINC in deze gemeente. Via bliksemstages en sollicitatietrainingen maken 400 vmbo-leerlingen kennis met allerlei beroepen, ontdekken ze welk werk bij hun talenten past en leren ze solliciteren. Voor het schooljaar 2021-2022 is er geen beroep op dit potje gedaan.

4.6 Regionaal programma VSV en JIKP

Gemeenten en scholen in een rmc-regio hebben de wettelijke taak elke vier jaar een regionaal programma op te stellen en uit te voeren ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen 12 en 23 jaar.
Voor de periode 2021-2024 heeft de regiegroep VSV en JIKP in regio De Friese Wouden daarom een regionaal programma opgesteld. In dit Regionale programma Voortijdig Schoolverlaten en Jongeren in een Kwetsbare Positie is uitgewerkt hoe de beschikbare middelen worden ingezet om voortijdig schoolverlaten te bestrijden en jongeren in een kwetsbare positie te monitoren en begeleiden.

Vanuit het regionale programma worden een aantal projecten (deels) bekostigd. Die bekostiging verloopt deels via het onderwijs (met Friesland College in deze programmaperiode als contactschool) en deels via startWijzer (met Smallingerland als contactgemeente). Uit het budget van het onderwijs worden de volgende projecten bekostigd:

- OPDC, MBO Rebound en Stipe: zogenaamde plusvoorzieningen voor overbelaste leerlingen en studenten, waarbij het primaire doel een terugkeer naar school is.

- Intensieve begeleiding: extra inzet op de begeleiding van leerlingen van het vso, pro, vo en isk, en mbo-studenten.

  Uit het budget van startWijzer worden de volgende projecten bekostigd.

- Overstap JIKP: monitoring en begeleiding van jongeren in een kwetsbare positie bij hun volgende stap richting onderwijs, werk of dagbesteding.

Concreet betekent dit dat de administratie van startWijzer alle Jongeren in een Kwetsbare Positie monitort en dat de consulenten van startWijzer contact hebben met het onderwijs over deze jongeren en waar nodig ondersteuning bieden en/of de juiste partijen betrekken. Hiervoor is 0,5 fte beschikbaar voor administratie en coördinatie en 1,9 fte voor de uitvoering door consulenten. In hoofdstuk 10 leest

u hoeveel jongeren we hiermee bereikt hebben.
Doordat er in de voorgaande programmaperiode meer uren beschikbaar waren voor deze doelgroep werd er naast de vmbo-bb leerlingen ook geïnvesteerd in de overstap van de overige vmbo-leerlingen, hoewel deze officieel niet tot de definitie JIKP behoren. In de huidige programmaperiode is hiervoor geen formatie beschikbaar. In de praktijk zien we dat daardoor de verbinding met het vmbo-bb ook minder sterk geworden is. Hier willen we in de komende schooljaren weer meer in investeren.

- Preventie 18+: begeleiding van verzuimende 18+ jongeren en aansluiten bij exitgesprekken van studenten die voortijdig hun school verlaten.

Om deze taak goed uit te kunnen voeren wordt hiervoor vanuit het regionale programma 0,7 fte extra ingezet. Deze extra formatie is zeer gewenst. Het aantal verzuimmeldingen 18+ nam afgelopen schooljaar namelijk enorm toe. Het totale aantal verzuimmeldingen 18+ verdubbelde bijna van 489 meldingen in 2020-2021 naar 941 in 2021-2022 (zie verder hoofdstuk 6.).

Daarnaast vinden we het belangrijk om zoveel mogelijk aan te sluiten bij exitgesprekken. Hierdoor leggen consulent en jongere direct contact, ontstaat er een duidelijk beeld van de reden van uitval en maken de jongere, school en consulent meteen afspraken voor een vervolgtraject. Afgelopen schooljaar sloten de consulenten 137 keer aan bij een exitgesprek.

Onderwijsinstelling	Aantal keren aangesloten bij exitgesprek
ROC Friese Poort	98
ROC Friesland College	31
Aeres	2
Deltion College	2
ROC Drenthe College	2
ROC Alfa College	2
Cibap	1
Totaal	137

- Activeringscentrum: een voorziening voor jongeren die een langere aanloop nodig hebben voor een succesvolle terugkeer naar onderwijs of werk.
  Het activeringscentrum wordt deels bekostigd uit het regionale programma VSV en JIKP en deels uit NPO-middelen en rmc-middelen. Mede daarom is dit een apart actiepunt in ons actieplan.
  Zie hieronder.

1) Onder de definitie jongeren in een kwetsbare positie vallen leerlingen van het VSO, PRO, ISK, vmbo-bb en leerwerktraject en Entree-studenten.

4.6 Activeringscentrum

In schooljaar 2021-2022 hebben de inspanningen rondom het activeringscentrum zich met name gericht op het verbinden van diverse partijen en het vinden van een geschikte locatie. Hierbij hebben we consequent hetzelfde verhaal verteld:

Voor jongeren die ‘klaar’ zijn met school, maar nog niet klaar met kwalificeren en werk, organiseren we aanvullende activiteiten vanuit het activeringscentrum. Activiteiten die jongeren helpen bij het zetten van stappen richting een duurzame plek binnen onderwijs en/of werk. De ondersteuning die het activeringscentrum biedt varieert van een advies tot een traject en van stage tot werk. Dat het activeringscentrum een noodzaak is blijkt uit de gesprekken met de netwerkpartners. Ook maakt het aantal jongeren in de bijstand en het aantal voortijdig schoolverlaters dat het activeringscentrum urgent en actueel is.

Het activeringscentrum is gestoeld op en wordt gesteund door werkgevers. Dit is de echte innovatie. Samen met hen gaan we op zoek naar plekken in de vorm van stages, trajecten en werk. Ook zijn zij belangrijke stimulatoren voor het (opnieuw) naar (een vorm van) school gaan van jongeren. We laten werkgevers dus voor een deel binnen in onze eigen organisatie; dit schept grote wederzijdse verwachtingen en verplichtingen.
Scholen zijn belangrijk: zij vormen vaak de verbinding tussen de jongeren en het activeringscentrum. Zo dicht mogelijk aansluiten op elkaars dienstverlening rond de jongere is cruciaal.
Het activeringscentrum gaat diensten in veel vormen leveren: dit kan variëren van een scholingsadvies tot het bemiddelen naar een betaalde baan; van het ‘inkopen’ van een werknemersvaardigheden tot het onderhouden van het netwerk aan werkgevers; van het intensief begeleiden van een paar jongeren tot het geven van sollicitatietrainingen.

Concreet hebben we het afgelopen schooljaar afspraken gemaakt met MOS over gebruik van een mooie ruimte in @Holdert te Drachten. Na verbouw van het gehele pand kunnen we vanaf maart 2023 gebruik maken van twee inspirerende ruimtes voor het begeleiden van jongeren en organiseren van activiteiten.
Daarnaast hebben we op 19 mei 2022 met jongeren, scholen, teams vanuit de gemeente, het sportbedrijf, welzijnsorganisaties en werkgevers gewerkt aan de opgave die voorligt. Alle inzichten, dromen en ideeën voor doorbraken die daar zijn opgehaald, hebben gediend als input voor een prototype van het activeringscentrum. Dit prototype vormt de basis voor hoe partijen binnen het activeringscentrum met elkaar gaan samenwerken.
Tot slot zijn de voorbereidingen gestart voor het evenement It’s all in the game, op 11 oktober 2022, waar jongeren, werkgevers, gemeente en onderwijs gezamenlijk in teams een escape-game speelden in het centrum van Drachten.

4.7 Communicatie en naamsbekendheid startWijzer

Als leerplicht en rmc werken we onder de naam startWijzer. In december 2019 is gestart met een campagne om startWijzer onder de aandacht de brengen bij onze doelgroep en het netwerk. Om onze organisatie en de identiteit van startWijzer goed uit te dragen, is het van belang dat medewerkers startWijzer binnen de Friese Wouden zich als organisatie sterk positioneren. Het gaat hierbij om alle medewerkers van de 7 gemeenten, betrokken bij alle werkzaamheden omtrent leerplicht en rmc. Het netwerk kent ons als Leerplicht van de verschillende regio gemeenten en RMC De Friese Wouden. De naam startWijzer is ondanks alle inzet nog niet overal bekend. Alle medewerkers van startWijzer zijn partner in het project om naamsbekendheid te geven aan startWijzer. Als deze niet allemaal dezelfde taal spreken en uitdragen belemmert dat de naamsbekendheid en toegankelijkheid. Het niet organisatie breed dragen van dit plan zal de kwaliteit van de taakuitvoering belemmeren. Een breed draagvlak binnen de organisatie en regio is voorwaardelijk. Er moet aandacht voor het doel blijven na de vliegende start in het eerste jaar, om te voorkomen dat onze bekendheid bij de doelgroep en de professional verdwijnt. De doelgroep weet vaak niet wie wij zijn en wat we doen. Hierdoor moeten we vaak uitleggen wie we zijn en wat we doen, weet onze doelgroep en ons netwerk ons niet eenvoudig te vinden en is de kans aannemelijk dat we daardoor informatie missen.

We hebben ons zelf als doel gesteld dat startWijzer bij onze doelgroep (de jongeren, ouders en instanties) en netwerk (scholen, accountmanagers, instellingen) bekend is, maar ook binnen de 7 gemeenten waarvoor we werkzaam zijn. We zijn vindbaar, communiceren duidelijk en zijn herkenbaar zijn in wie we zijn, wat we bieden en waar we voor staan.
startWijzer bedient 3 doelgroepen, namelijk ‘jongeren’, ‘ouders’ en ‘professionals’ en is daarnaast een partner binnen de 7 gemeenten.
We maken gebruik van verschillende communicatiemiddelen, zowel online als offline.
Online: LinkedIn, digitale nieuwsbrief en website
Offline: Folders en posters
Daarnaast hebben de rmc-coördinator en beleidsmedewerker startWijzer een expliciete opdracht mee gekregen om te verbinden. Zij zijn steeds op zoek naar waar ze verbinding kunnen maken of versterken. Met het netwerk, maar zeer zeker ook binnen de 7 gemeenten daar waar het onze doelgroep raakt (leerplichtige jeugdigen, jongeren zonder een startkwalificatie en jongeren in een kwetsbare positie tot 23 jaar).

Door de hoge werkdruk is het versturen van nieuwsbrieven al een hele poos niet gelukt. Dat is een taak die we er allemaal bij doen en de eerste die minder prioriteit heeft. De komende maanden moeten we gaan onderzoeken of we de nieuwsbrief terug willen, in welke frequentie en hoe we dat beter kunnen organiseren.
LinkedIn wordt bijgehouden door de beleidsmedewerker startWijzer. De berichten die hier worden geplaatst zijn dan ook vaak vanuit dat perspectief. Het zou heel leuk en helpend zijn als ook dit meer door iedereen gedragen zou worden. We merken wel dat onze LinkedIn berichten zowel binnen als buiten de regio goed worden gelezen en vaak ook gedeeld (afhankelijk van het onderwerp).
De startWijzer folders worden ook nog steeds gemaakt en verstuurd.

We hanteren een vaste huisstijl, investeren in regionale betrokkenheid van zowel de leerplichtambtenaren, beleidsmedewerkers als andere afdelingen binnen gemeenten.
We zijn actief in het zoeken naar verbinding, het verstevigen van verbindingen en het in stand houden van verbindingen met ons netwerk en partners.
We geven voorlichtingen.

4.8 Regionale studiedag

Op 3 november heeft de regionale studiedag plaatsgevonden. In principe is dit een jaarlijkse dag, maar door Corona heeft het vanzelfsprekend een aantal jaar niet plaatsgevonden. Er is extra geïnvesteerd om een mooi programma samen te stellen gericht op samenwerking. GelukWerkt heeft samen met JGM serious eXperiences een programma voor ons gemaakt en de dag begeleid. We hebben met elkaar gekeken naar hoe we nog beter samen kunnen werken, waar we met elkaar aan samen willen werken en wat we daar voor nodig hebben.
Voortvloeiend uit deze dag gaan de lokaal onderwijs beleidsmedewerkers samen met de RMC-coördinator en de beleidsmedewerker startWijzer hier middels Agile portfolio handen en voeten aan geven. De leerplichtambtenaren/consulenten hebben met elkaar afgesproken dat ze vaker bij elkaar aansluiten. Voor de RMC-taken zijn twee clusters in de uitvoering. Te weten TAS (Tytsjerksteradiel, Achtkarspelen en Smallingerland) en HOWO (Heerenveen, Opsterland, West- en Ooststellingwerf). Binnen deze clusters is afgesproken dat de leerplichtambtenaren uit de regio en de consulenten binnen het RMC een aantal keren per jaar een gezamenlijk overleg zullen hebben. Tevens hebben de medewerkers afgesproken elkaar vaker op te zoeken. De consulenten vanuit het RMC willen vaker in de regiogemeente op kantoor werken. De leerplichtambtenaren vanuit de regio zijn uitgenodigd om ook bij het RMC te komen werken. Dit bevordert de samenwerking, elkaar beter leren kennen en de ononderbroken begeleidingslijn van Startwijzer voor de jeugdigen.
Volgend jaar geven de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel de regionale studiedag vorm en inhoud.

4.9 Regionale koers (leerplicht en RMC) + kwaliteit startWijzer

De 7 regiogemeentes hebben in de samenwerkingsovereenkomst (2019) afgesproken dat er een regionaal leerplicht beleid met lokale accenten zou komen waarin een doorgaande begeleidingslijn van jeugdigen in de leeftijd van 5-23 jaar uitgangspunt is. Immers, de jeugdigen houden zich niet aan de gemeentegrenzen en volgen vaak onderwijs buiten de woongemeente of zitten bij klasgenoten uit andere gemeenten in de klas. Als we als startWijzer vanuit verschillende gemeenten in gelijke gevallen verschillend handelen, is dat niet uit te leggen. Noch aan de leerlingen, noch aan het onderwijs. Juist daarom hebben we een uniforme werkwijze waarin de vraag van de jeugdige centraal staat afgesproken.

In het kader van die uniforme werkwijze in de regio is de instructie leerplicht geschreven en zijn de werkprocessen op papier gezet. Deze zijn beide in januari 2019 gepubliceerd.
Maatschappelijke ontwikkelingen, veranderde wet- en regelgeving en de aangepaste Methodische Aanpak Schoolverzuim maken dat de instructie en de werkprocessen terugkerend onderwerp van gesprek zijn tijdens het regionaal leerplichtoverleg. Conclusie is dat zowel de instructie als de daaruit voortvloeiende werkprocessen om aanpassing vragen. Bovendien is de ambtsinstructie leerplicht (een landelijke handreiking) in april 2022 door Ingrado aangepast en gepubliceerd. Inmiddels is er een werkgroep geformeerd die hiermee aan de slag gaat. We streven ernaar om zowel de instructie leerplicht, de werkprocessen als de ambtsinstructie in 2023 vast te stellen. Daarbij maken we de kanttekening dat dit ambitieus is en de tijd om hiermee aan de slag te gaan bij meerdere collega's vaak ontbreekt.

Verder willen we goede regionale afspraken maken over een integrale klantbenadering en daarmee over de uitvoering, de werkwijze en aanpak van leerplicht. Hierdoor verhogen we de kwaliteit van startWijzer voor onze doelgroep en samenwerkingspartners.
De basis hiervoor zijn de werkprocessen die in gezamenlijkheid tot stand zijn gekomen en waarmee iedereen heeft ingestemd. Natuurlijk werken leerplichtambtenaren en consulenten leerplicht en rmc autonoom binnen hun eigen caseload. Zij hebben dus de professionele ruimte om vanuit betrokkenheid bij een casus zelfstandig keuzes te maken. In een ideale situatie komt deze beargumenteerde afwijking van de werkprocessen slechts incidenteel voor. Uitsluitend wanneer dit in belang van de jeugdige dient en bovendien uit te leggen is aan alle betrokken partijen.
Helaas worden er vanuit het onderwijs signalen afgegeven dat dit niet altijd het geval is en dat ze soms zelfs willekeur ervaren. Het gaat hierbij vooral over het al dan niet handhaven en diverse opvattingen over hoe te handelen binnen de casuïstiek. Hoewel deze signalen niet in cijfers zijn uit te drukken, trekken we ons dit wel aan. We blijven dit daarom op zowel beleids- als uitvoerend niveau agenderen en besteden er in o.a. de regionale studiedag aandacht aan.

Inmiddels hebben we conform de samenwerkingsovereenkomst georganiseerd dat alle leerplichtambtenaren en consulenten leerplicht & rmc toezichthouder zijn op de leerplichtwet voor het gehele grondgebied van onze regio. We hebben echter nog geen regionale handhavers (boa's). In 2023 willen we de handhavers voor de regio laten beëdigen. Hiervoor is uitbreiding van de samenwerkingsovereenkomst nodig en akkoord van de korpschef van de politie. Met het organiseren van regionale handhaving op de leerplichtwet kunnen we in de toekomst kosten besparen, kwaliteit verhogen en zorgen dat we te allen tijde op het gehele grondgebied kunnen en mogen handhaven. Regionale handhaving bevordert ook het zo uniform mogelijk werken binnen de regio, in dit geval op gebied van handhaving.
Momenteel ligt er een concept bij de juristen van de 7 gemeenten voor dit besluit. Als de juristen hiermee in kunnen stemmen, staat er in het voorjaar een driehoeksoverleg gepland waar dit staat geagendeerd. Als de korpschef en het OM zich in ons voorstel kunnen vinden, dan kan het op route naar de 7 colleges. Zoals het er nu uitziet zouden we daarmee daadwerkelijk de boa's regionaal kunnen laten beëdigen in 2023.

In de regio willen we startWijzer sterk positioneren binnen de 7 gemeenten, als een regionaal opererende club van en voor de 7 gemeenten en het werkveld. startWijzer houdt in regionaal verband overzicht op lokale ontwikkelingen, knelpunten en goede voorbeelden, zodat we hier op in kunnen spelen en als partners ons voordeel mee kunnen doen. Op alle niveaus (van bestuur en management tot beleid en uitvoering) wordt hiervoor actieve betrokkenheid gevraagd.
Ook voor beleidsmedewerkers, portefeuillehouders en gemeentebesturen geldt dat de context complexer is geworden. Invoering van de wet op het passend onderwijs en de jeugdwet roepen bijvoorbeeld in de praktijk nog steeds beleidssignalen op. Ook ten aanzien van leerplicht en het recht op onderwijs (en ontwikkeling). Thema's waarover bijvoorbeeld op overeenstemming gericht overleg (OOGO) gevoerd moet worden, spelen zich af op provinciaal, regionaal en lokaal niveau. In regio De Friese Wouden hebben we dit overleg en de samenwerking ingericht met een beleids-REJA (regionale educatieve jeugdagenda) en een bestuurlijk-REJA. Samenwerkingsverbanden werken (deels) op verschillende schalen en er zijn sterke raakvlakken met jeugdhulp en inkoop (Sociaal Domein Friesland). Dit beeld is niet volledig, maar ter illustratie. We zijn volop bezig de beleidsthema's die van belang zijn nog pro-actiever te agenderen. Zowel intern voor de samenwerkende gemeenten als aan de juiste tafels met samenwerkings- en afstemmingspartners. Zo wordt er momenteel gewerkt aan een regionaal actieplan vanuit onderwijs/gemeenten met betrekking tot de gezamenlijke ambities.

4.10 Dashboard

Voor dit onderdeel van het actieplan is het gelukt om een dashboard op te leveren waar consulenten van startWijzer maandelijks in terug zien hoe groot hun caseload is, van welke gemeenten en/of scholen hun jongeren afkomstig zijn en wat de status of het resultaat is van de trajecten met deze jongeren.
Het dashboard wordt gevuld met gegevens uit het registratiesysteem Carel waar de gemeente Smallingerland mee werkt voor zowel leerplicht als rmc-taken. In het dashboard zijn dus gegevens inzichtelijk voor het onderdeel leerplicht van de gemeente Smallingerland en regionaal voor mbo-leerplicht en voortijdig schoolverlaten.
Met de informatie uit het dashboard zien consulenten snel waar de werkdruk hoog is en kunnen ze met collega's afstemmen over het overnemen van cases. Ook maakt het duidelijk waar extra inzet gewenst of noodzakelijk is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een gemeente waar onevenredig veel voortijdig schoolverlaters worden gevolgd omdat zij een uitkering ontvangen. Voor de consulenten startWijzer kan dit aanleiding zijn om de samenwerking te zoeken met consulenten participatie van de betreffende gemeente, om hier extra aandacht aan te besteden.

Vooruitblik

Naast dat we terugkijken in het jaarverslag, kijken we ook graag alvast vooruit. Wat komt er in schooljaar 2022-2023 op ons pad?

5.1 Nieuwkomers en de isk

Het afgelopen schooljaar hebben we natuurlijk al gezien dat er meer nieuwkomers in onze regio zijn komen wonen. Dit zijn aan de ene kant de Oekraïners die gevlucht zijn voor de oorlog in hun land en aan de andere kant ook de nieuwkomers die hier zijn gekomen vanuit de crisis noodopvang ten behoeve van Ter Apel en de doorstroom vanuit Ter Apel, richting of vanuit de 2 azc's in de regio.
Al deze nieuwkomers zonder startkwalificatie en onder de 18 jaar hebben recht op onderwijs. Dat vraagt iets van de taalscholen in de regio en de isk (internationale schakelklas). Voor de isk hebben we te maken met een wachtlijst. Gelukkig is er wel doorstroom binnen die wachtlijst. Inmiddels worden er volop gesprekken gevoerd tussen de isk en de gemeenten in onze regio om een oplossing te vinden voor dit probleem. Hoe zorgen we voor voldoende huisvesting, capaciteit en kwaliteit om ook deze jeugdigen te laten profiteren van hun recht op onderwijs? Waarbij ook onderzocht wordt of er onderwijs nabij geboden kan worden, door isk groepen te starten buiten de gemeente Smallingerland, maar wel in de regio.
Daarnaast brengt een toename aan nieuwkomers ook een toename aan verzuimmeldingen bij leerplicht en rmc met zich mee. Het is fijn dat we vanuit de gemeente Smallingerland een uitbreiding van

5.2 Volverklaring vso (voortgezet speciaal onderwijs) en hoe zit het op het so (speciaal onderwijs)?

De vso scholen in de regio hebben een vol verklaring afgegeven. Dit heeft tot gevolg dat de leerplichtambtenaren hebben aangegeven dat er in december in de regio bijna 20 jeugdigen thuis zitten door deze vol-verklaringen. We zijn echter bezorgd over het feit dat dit er veel meer kunnen zijn. We hebben in ons actieplan al aangegeven dat wij ons zorgen maken om de thuiszittende leerling die niet bij ons wordt gemeld. Jeugdigen kunnen op basis van onderwijstijdverkorting ook minder of niet naar school gaan, dat hoeft wettelijk gezien niet met ons gedeeld te worden. Bovendien kun je je afvragen in hoeverre scholen het afwezig zijn van deze leerlingen beschouwen als ongeoorloofd als het samenwerkingsverband niet bij machte is om een passend onderwijs aanbod te bieden. Daarnaast heeft een deel van onze regio ook te maken met het vso in Steenwijk/Meppel. Deze vso-afdeling heeft een onvoldoende ontvangen van de Inspectie van het Onderwijs. Aanleiding hiervoor is dat de vso-afdeling valt onder de reguliere Wet voortgezet onderwijs. Met die maat wordt dan ook gemeten. Hier lijken Passend Onderwijs en de onderwijswetgeving elkaar tegen te spreken. Dit is dan ook de reden waarom het ministerie van OCW nauw betrokken is bij deze situatie en onderzoek doet.

We stellen onszelf en de regio de volgende vragen:
Is er een toename van het aantal leerlingen op het vso?

'22-'23	'21-'22	'20-'21	'19-'20	'18-'19	'17-'18	
Aantal leerlingen woon-achting in onze regio met een vso inschrijving	655	588	559	598	612	641

Hebben scholen kleinere groepen gemaakt waardoor er een huisvestingsprobleem is ontstaan? Is er sprake van een leerkrachtentekort? Is de problematiek van vso leerlingen zwaarder geworden?
Hoe kunnen we gezamenlijk, vanuit onderwijs en gemeenten, dit probleem oplossen? Op korte en lange termijn?
Hoe zit het met de kinderen op het speciaal onderwijs in de basisschoolleeftijd? De eerste signalen komen binnen dat ook zij in het schooljaar 2022-2023 een forse toename van aanmeldingen zien en tegen grenzen beginnen aan te lopen.
Dit heeft, zoals u begrijpt, onze aandacht!

5.3 Zorgen rondom de jeugd

De media verkondigt het vaak en veel: het gaat niet goed met de jeugd van tegenwoordig. Jeugdigen hebben door de coronamaatregelen sociale contacten, interactie en feedback gemist. Ze hebben hierdoor, in vergelijking met jeugd van eerder, een achterstand opgelopen in het ontwikkelen van sociale vaardigheden en de zoektocht naar ‘wie ben ik’.
Jeugdigen hebben het onderwijs als niet leuk ervaren in coronatijd en het contact met klasgenoten en docenten gemist. Zij hebben achterstanden opgelopen doordat ze niet optimaal van het onderwijs hebben kunnen profiteren. Tegelijkertijd zijn er jeugdigen die het onderwijs in coronatijd als geweldig ervaren hebben. Het leren vanuit huis, alleen op een kamer met minder afleiding en geen sociale interactie maakte dat het succesvol was. Deze laatste doelgroep vindt het lastig om weer gewoon in de klas te zitten en onderwijs te volgen.
Voor de jongeren waar onderwijs niet leuk voor was, die wellicht teleurgesteld zijn in hun vervolgopleiding, is de keuze om te stoppen met onderwijs gauw gemaakt als de arbeidsmarkt aan hen trekt.
Gaat het daadwerkelijk zo slecht met de jeugdigen, of is het een kwestie van als je het maar vaak genoeg benoemt dan is het zo? In ieder geval is het een feit dat we in het schooljaar van 2022-2023 nu al zien dat we meer meldingen van verzuim ontvangen en een toename zien van voortijdig schoolverlaters.
Wat vraagt dit van ons? Wat vraagt dit van onze samenwerking met hulpverlening en onderwijs? Wat vraagt dit van ons en de arbeidsmarkt? Als onderwijs voor de voortijdig schoolverlaters geen optie meer is, hoe kunnen we jongeren zich dan kwalificeren en certificeren op de arbeidsmarkt? Hoe voorkomen we dat deze jongeren, bij een afnemende arbeidsmarkt, niet als eerste op straat komen te staan en een uitkering nodig hebben?
Ook deze vragen houden ons bezig.
In hoeverre speelt reisafstand een rol bij het verzuim? Hebben de aanpassingen binnen en het minder rijden van het openbaar vervoer hier een rol in? Zowel op het voortgezet onderwijs als op het mbo. Voor mbo zien we dat opleidingen de afgelopen jaren zijn gecentraliseerd waardoor leerlingen verder moeten reizen met openbaar vervoer. Hoe komt dat nu Friese Poort en Friesland College gaan fuseren? Vindt er dan meer centralisatie plaats of juist minder?
Hoe krijgen we goed zicht op de thuiszittende leerlingen in brede zin van het woord?
Het houdt ons van de straat!

5.4 Gezamenlijke ambities

In het schooljaar van 2021-2022 hebben de samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs hun ondersteuningsplannen gepresenteerd.
Onderwijs en gemeenten hebben veel ambities de overeenkomen. Er zijn enorm veel initiatieven. Hoe krijgen we binnen de regio hier zicht op en hoe komen we tot een gezamenlijk actieplan? Over deze vragen buigt een werkgroep vanuit gemeenten en onderwijs zich momenteel.

5.5 Schoolconsulenten en gebiedsteammedewerkers in school

In Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel is in 2022 een proeftuin gestart waarin wordt gekeken naar hoe gebiedsteammedewerkers in de school (GIS) kunnen werken om de verbinding tussen onderwijs en zorg te versterken.
De basisscholen en scholen van het voortgezet onderwijs binnen deze 2 gemeenten werken hieraan mee.
De scholen hebben een aantal uren een vaste gebiedsteam-medewerker beschikbaar en zichtbaar in de school. De proeftuin loopt van juli 2022 tot november 2023.
Een onderdeel van deze proeftuin is een monitor waarmee er gekeken wordt hoe het in de proeftuin gaat en wat effecten ervan zijn.

Een vergelijkbaar initiatief zien we bijvoorbeeld ook in de gemeente Smallingerland. Hier is extra geld en formatie beschikbaar gesteld om de schoolconsulenten (vanuit Carins) binnen de scholen actief te laten zijn. Vanuit dit project wordt er gewerkt aan een voorstel om een regionaal OJA (Onderwijs Jeugd Arrangement) team op te richten. Dit voorstel vanuit Smallingerland wordt binnenkort geagendeerd op regionale agenda’s. De komende tijd zal dit meer inhoud krijgen.

Het is mooi om te zien dat de scheiding tussen onderwijs en zorg steeds dunner wordt en er steeds meer combinaties worden bedacht waardoor de ontwikkelingslijn van jeugdigen minder onderbroken hoeft te worden.

5.6 Verwijsindex

De verwijsindex is een instrument waarin professionals, vanuit de jeugdwet, hun betrokkenheid bij jeugdigen signaleren. De professionals die bij de jeugdige of het gezin van de jeugdige betrokken zijn kunnen een match krijgen met een andere professional als die ook betrokken zijn. Er worden geen gegevens gedeeld en contact tussen professionals kan en mag alleen plaatsvinden met ouders/jeugdige.
Dit systeem helpt ons de situatie van de jeugdige in kaart te krijgen. Ouders/jongeren weten soms zelf niet welke professionals betrokken zijn of weten niet of het helpend kan zijn te vermelden dat iemand betrokken is.
In onze regio is afgesproken dat iedere leerplichtambtenaar/consulent leerplicht & rmc, een signaal van betrokkenheid doet bij de jeugdigen waar hij/zij actief bij betrokken is.
Staatssecretaris Maarten van Ooijen (VWS) heeft op 28 september 2022 in een brief aan de Tweede Kamer

duidelijkheid gegeven over de toekomst van de verwijsindex risicojongeren (VIR). In deze brief schrijft de staatsecretaris dat hij de VIR als wettelijke verplichting uit de Jeugdwet wil schrappen. Hij laat weten dat hij de oorspronkelijke doelstellingen van de VIR (vroegtijdige signalering, informatie-uitwisseling en tijdige hulp, zorg of bijsturing) nog altijd onderschrijft. Met de inzichten uit eerdere evaluatieonderzoeken en het recente onderzoek ‘de VIR in beeld’ is echter geen zicht verkregen in de mate waarin daadwerkelijk hulp, zorg en bijsturing de jeugdigen bereikt. Daarnaast is er een groot verschil in het draagvlak voor de verwijsindex. Met deze bevindingen en de diverse gesprekken die zijn gevoerd met gemeenten, professionals en cliëntenorganisaties heeft de staatssecretaris geconcludeerd dat het draagvlak onvoldoende is om te komen tot de beoogde landelijke dekking die nodig is om deze doelstellingen te kunnen waarmaken, aldus de staatssecretaris.
Gemeenten en professionals hebben zowel bij het ministerie van VWS als de VNG aangegeven dat er behoefte is aan duidelijkheid over de toekomst van de VIR. Zolang de wet nog niet is aangepast, moeten gemeenten hun wettelijke taken blijven uitvoeren. Dit betreft:

- Zorgen dat het mogelijk is om meldingen in de VIR te doen, door het in stand houden van een regionaal meldingssysteem.
- In een meldingenconvenant afspraken maken over welke partijen meldingsbevoegd zijn en hoe de partijen met meldingen in de VIR moeten omgaan.
- Regionaal het gebruik van de VIR bevorderen.

Voorafgaand aan de wetswijziging gaat VWS gemeenten en andere partijen die de VIR gebruiken ondersteunen met de afbouw van de VIR en de inzet van andere methoden en maatregelen die bijdragen aan de doelstellingen van de VIR. Op dit moment werkt de staatssecretaris van VWS aan een plan van aanpak gericht op het schrappen van de wettelijke verplichting en op het ondersteunen van gemeenten. Dit plan van aanpak bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- Activiteiten voor het afschaffen van de wettelijke verplichting.
- Onderdeel hiervan zijn het wetgevingstraject, activiteiten gericht op het verwijderen van gegevens uit de landelijke verwijsindex, de afbouw van de verwijsindex en het beëindigen van (raam) contracten met softwareleveranciers.
- Het informeren van gemeenten en andere betrokken partijen over hun rechten en plichten
- Activiteiten gericht op de uitwerking van methoden en maatregelen die bijdragen aan de
- doelstellingen van de VIR.

Een onderdeel is het uitwerken van methoden die in de praktijk een bijdrage leveren aan het versterken van het netwerk van professionals die bij problematiek van jongeren betrokken zijn zodat professionals elkaar weten te vinden. Een ander onderdeel is het inventariseren van de juridische mogelijkheden voor het uitwisselen van gegevens tussen professionals.
Wij zijn van mening dat het schrappen van de VIR uit de wet en de stekker uit de verwijsindex trekken niet helpend is. We hebben begrepen dat er een landelijke petitie wordt gehouden begin 2023 en doen ons best dit onderwerp op regionale en provinciale agenda’s te krijgen. Willen we dat de Verwijsindex stopt? Wat gebruiken we dan in de toekomst? Hoe zorgen we dat we met de inwoners aan een compleet plaatje komen qua situatie van de jeugdige en de juiste gesprekspartners aan tafel krijgen? We hopen het tij nog te keren en de Verwijsindex te behouden.

5.7 Uitbreiding RMC-functie

Op dit moment is de RMC-functie gericht op jongeren tot 23 jaar. De afgelopen jaren heeft branchevereniging Ingrado zich samen met leden en samenwerkingspartners (waaronder startWijzer) hard gemaakt voor een integrale, toekomstbestendige aanpak vanuit het rmc voor jongeren van 16 tot 27 jaar. In 2022 werd in de miljoenen- en de voorjaarsnota bevestigd dat de RMC-functie zal worden uitgebreid . Vanaf 2024 worden hiervoor middelen beschikbaar gesteld.
Wij als startWijzer zijn blij met deze uitbreiding. Hierbij ontstaat er namelijk een doorlopende begeleidingslijn en zo blijven jongeren die geen werk of opleiding hebben, in beeld. De komende tijd zal er hard gewerkt worden om invulling te geven aan de uitbreiding van de RMC-functie.

2) Ingrado - Iedere jongere heeft recht op ontwikkeling

Leerplicht

Regio De Friese Wouden telde in schooljaar 2021-2022 in totaal 36.113 leer- en kwalificatieplichtige jongeren (van 5 tot 18 jaar).

6.1 Leerlingenaantallen

In de tabel hieronder vindt u de verdeling per onderwijstype, met tussen haakjes het verschil in aantal jongeren ten opzichte van voorgaand schooljaar. Als we kijken naar het totaal aantal leerlingen van de regio De Friese Wouden, dan zien we dat het leerlingenaantal is gedaald met in totaal 1.708 leerlingen.

	Primair onderwijs Leerplicht leerlingen op 1 april 2021		Voorgezet onderwijs Leerplicht leerlingen op 1 april 2021		Middelbaar beroeps-onderwijs studenten op 1 oktober 2020	Totaal
	Regulier (inclusief sbo)	Speciaal onderwijs	Regulier	Voort-gezet speciaal onderwijs	Mbo tot 18 jaar	
Achtkarspelen	2.170 (-599)	78 (-12)	1.692 (+37)	81 (-1)	397 (+11)	**4.418 (-564)**
Heerenveen	3.815 (-225)	44 (-10)	2.902 (-118)	75 (+1)	523 (-39)	**7.359 (-391)**
Oosterlingwerf	1.757 (-78)	41 (+1)	1.309 (+159)	51 (+16)	277 (+13)	**3.435 (+111)**
Opsterland	2.644 (+178)	71 (+11)	1.710 (+129)	74 (+26)	383 (+3)	**4.882 (+347)**
Smallingerland	3.480 (-548)	125 (-28)	3.172 (-61)	188 (-21)	693 (+15)	**7.658 (-643)**
Tytsjerksteradiel	2.430 (-652)	56 (-28)	1.898 (+69)	75 (+2)	371 (-4)	**4.830 (-613)**
Weststelingwerf	1.805 (+39)	21(-26)	1.346 (+17)	44 (+6)	315 (+9)	**3.531 (+45)**
Regio totaal	**18.101 (-1.885)**	**436 (-92)**	**14.029 (+232)**	**588 (+29)**	**2.959 (+8)**	**36.113 (-1.688)**

6.2 Leerplicht

In regio De Friese Wouden werken we voor leerplicht vanuit een samenwerkingsovereenkomst. De leerplichtambtenaren voor het primair en voortgezet onderwijs zijn in dienst van de gemeenten en hebben ieder een eigen leidinggevende/teammanager binnen hun gemeente. Vanuit de samenwerkingsovereenkomst werken alle leerplichtambtenaren in regio De Friese Wouden onder de naam startWijzer. Tevens is in de samenwerkingsovereenkomst afgesproken dat we werken vanuit de afgesproken regionale werkprocessen en werkafspraken, met lokale accenten.
De mbo-leerplichtambtenaren zijn in dienst van de centrumgemeente Smallingerland, vallen onder die leidinggevende/teammanager en werken van daaruit voor de gemeente(n) van de regio die hen is/zijn toegewezen.

In de leerplichtwet spreken we van leerplicht voor jeugdigen van het moment dat ze 5 jaar zijn geworden tot en met het schooljaar waarin ze 16 jaar worden en de kwalificatieplicht voor jeugdigen van 16 t/m 18 jaar.

6.3 Vrijstellingen

Leerplichtige jeugdigen die niet in staat zijn om naar school te gaan, kunnen worden vrijgesteld van de leerplichtwet. Binnen de Leerplichtwet wordt onderscheid gemaakt in twee vormen van vrijstelling, namelijk vrijstelling van de inschrijvingsplicht en vrijstelling van geregeld schoolbezoek.

Vrijstellingen van de inschrijvingsplicht

Vrijstellingen van de inschrijvingsplicht lopen via de leerplichtambtenaar. De meeste vrijstellingen worden voor 1 jaar afgegeven en dienen jaarlijks opnieuw te worden aangevraagd. In de regio hebben we afgesproken dat wanneer een jeugdige nooit in staat zal zijn om een school te bezoeken, in uitzonderlijke gevallen ook permanente vrijstelling kan worden afgegeven.
In totaal zijn er in de regio 146 vrijstellingen van inschrijvingsplicht afgegeven voor het schooljaar 2021-2022. De meeste op grond van art. 5 sub a leerplichtwet: lichamelijke of psychische beperking.

Leerplichtwet	Welke vorm?
art. 3a Leerplichtwet	betreft vervangende leerplicht voor een jeugdige ouder dan 14 jaar in geval de jeugdige niet in staat is om volledig dagonderwijs te volgen (vo)
art. 3b Leerplichtwet	betreft vervangende leerplicht in het laatste schooljaar
middelbaar beroepsonderwijs (vo)	Vrijstelling vanwege: **a.** Lichamelijke of psychisch beperkingen **b.** Overwegende bedenkingen tegen de richting van nabijgelegen scholen **c.** Een schoolinschrijving in het buitenland
art. 5 Leerplichtwet	vrijstelling vanwege:

Vrijstelling van geregeld schoolbezoek

In bepaalde gevallen kunnen de ouders van de schooldirecteur toestemming krijgen om hun kind niet naar school te laten gaan. Voorbeelden zijn: ziekte, religieuze feestdagen, verhuizing, bruiloft, noodzaak van het specifieke beroep van een van de ouders of gewichtige omstandigheden. Regionale cijfers hierover zijn niet bekend. Als er in deze situatie verlof wordt aangevraagd voor minder dan 10 dagen, dan is de directeur van de school bevoegd dit verlof al dan niet toe te kennen. Scholen hoeven dit niet met de leerplichtambtenaar te delen en om die reden zijn hier geen cijfers van.
Als een leerling op basis van gewichtige omstandigheden langer dan 10 dagen vrijgesteld dient te worden, dan moet een verzoek worden ingediend bij de leerplichtambtenaar. Deze vrijstelling is afgelopen schooljaar 5 keer afgegeven.

Leerplichtwet	Type instelling
Art. 11g Leerplichtwet	betreft vrijstelling wegens gewichtige omstandigheden (langer dan 10 dagen)

Permanente vrijstellingen van de inschrijvingsplicht

Indien een door de gemeente onafhankelijk verklaard deskundige, meestal een arts, verklaart dat een jeugdige nooit in staat zal zijn een school te bezoeken, kan in uitzonderlijke gevallen een permanente vrijstelling op basis van art. 5 sub a LPW worden afgegeven. In onze regio hadden we dit schooljaar 28 jeugdigen met een permanente vrijstelling, waarvan er 1 gedurende dit schooljaar is afgegeven. Jeugdigen die in aanmerking komen voor een permanente vrijstelling, kunnen jeugdigen zijn die nooit naar school kunnen i.v.m. een zware lichamelijke of verstandelijke beperking.

6.4 Schoolverzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige leerling ongeoorloofd afwezig is. We kennen de volgende soorten relatief verzuim:

Wettelijk/relatief verzuim

Scholen zijn wettelijk verplicht om verzuim te melden aan de leerplichtambtenaar bij een ongeoorloofde afwezigheid van 16 uur of meer in een periode van 4 weken.
In totaal kwamen er in 2021-2022 in onze regio 1.423 meldingen van wettelijk verzuim binnen. Afgezet tegen het totaal aantal leerlingen is dit ongeveer 3,98%. Dit is hoger dan het verzuimpercentage over schooljaar 2020-2021 (1,84%) en schooljaar 2019-2020 (1,75%).

Luxe verzuim

Er is sprake van luxe verzuim als een leerplichtige jeugdige, zonder vrijstelling/toestemming, buiten de schoolvakantie (met ouders) op vakantie gaat. Scholen en instellingen zijn verplicht dit te melden bij de leerplichtambtenaar via het verzuimregister. We hebben het afgelopen schooljaar 23 meldingen van luxe verzuim ontvangen. Waar er in schooljaar 2020-2021 nog 14 meldingen waren, zijn er dus afgelopen schooljaar 9 meer meldingen van luxe verzuim gedaan.

Overig verzuim

Een leerplichtige jeugdige die minder dan de wettelijke termijn van 16 uur in 4 weken verzuimt, maar bijvoorbeeld met regelmaat te laat komt / lesuren of dagdelen mist, zien we graag vanuit het oogpunt van preventie gemeld bij de leerplichtambtenaar. De verantwoordelijkheid voor aanpak van dit verzuim ligt in eerste instantie in bij de school. De leerplichtambtenaar kan de ouder(s)/verzorger(s) en de jeugdige preventief oproepen om de reden van het verzuim te onderzoeken en waar nodig ze te wijzen op de mogelijke consequenties van verzuim.
Verzuim is vaak een symptoom van onderliggende problemen van jeugdigen. Het kan hierbij om problemen bij de leerling zelf gaan, problemen met/binnen de school, problemen binnen het gezin, etc. De leerplichtambtenaar probeert de oorzaak van het verzuim via gesprekstechnieken te achterhalen en helpt ouders en de jeugdige om hulp in te schakelen waar nodig of de broodnodige gesprekken met school en hulpverlening te voeren. We hebben het afgelopen jaar in totaal 795 meldingen overig verzuim ontvangen, daarmee zitten we hoger dan voorgaande jaren. In schooljaar 2020-2021 werden er 646 overig verzuimmeldingen gedaan.

6.5 Thuiszitters

Het begrip thuiszitters is een ruim begrip waarbij we denken aan jeugdigen die eigenlijk naar school zouden moeten gaan, maar thuis zitten.
In de leerplichtwet en in dit verslag gaat het echter alleen om de jeugdigen die ongeoorloofd (dus zonder geldige reden) langer dan 4 weken aaneengesloten thuis zijn (langdurig relatief verzuimers) én leerplichtige jeugdigen zonder schoolinschrijving (absoluut verzuimers).

Langdurig relatief verzuim

Een langdurig relatief verzuimer is een leer- of kwalificatieplichtige jeugdige tussen de 5 en 18 jaar, die zonder geldige reden meer dan 4 weken verzuimt. Het gaat dus om jeugdigen die niet over een vrijstelling van de inschrijfplicht (op grond van artikel 5, 5a of 15 LPW) beschikken en ook niet zijn vrijgesteld van geregeld schoolbezoek (op grond van art. 11 LPW).
In 2021-2022 zijn in onze regio 71 leerlingen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’. Voor 59 van hen is gedurende het schooljaar een passende oplossing gevonden. Aan het einde van het schooljaar staan er nog 12 leerlingen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’. In schooljaar 2020-2021 stonden er aan het einde van het schooljaar 11 leerlingen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’.
Jeugdigen die een passende oplossing hebben gevonden zijn bijvoorbeeld teruggegaan naar school (eventueel met extra ondersteuning of een aangepast programma), naar een andere school gegaan of ze hebben een vrijstelling gekregen. Om voor deze jeugdigen een passende oplossing te vinden, werkt de leerplichtambtenaar intensief samen met het onderwijs, de ouders, het samenwerkingsverband Passend Onderwijs, het gebiedsteam en andere betrokkenen.

Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtige jeugdige tussen 5 en 18 jaar niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.
Potentieel absoluut verzuim kan worden afgeleid uit de vergelijking van de Basisregistratie personen (BRP) met het Register OnderwijsDeelnemers (ROD): hieruit komt naar voren welke leer- en kwalificatieplichtige jeugdigen niet op een school zijn ingeschreven. Als een leerplichtige jeugdige geen schoolinschrijving heeft, starten we vanuit leerplicht een onderzoek naar absoluut verzuim. De meeste jeugdigen blijken tijdens dat onderzoek wel naar school te gaan, maar soms is de administratie van de nieuwe school wat later, of is er een fout ingeslopen bij de inschrijving waardoor die niet wordt doorgevoerd. Als er daadwerkelijk sprake is van absoluut verzuim dan kan de duur van het verzuim sterk uiteenlopen van enkele dagen tot maanden. Met ingang van het schooljaar 2020-2021 hebben we in de zeven gemeenten afgesproken alleen de jeugdigen als absoluut verzuim te registreren als er na onderzoek is gebleken dat er ook daadwerkelijk sprake was van absoluut verzuim en dus feitelijk de wet is overtreden. In het verleden werden er ook jeugdigen geregistreerd als absoluut verzuimer omdat er bijvoorbeeld niet op de brief werd gereageerd en er een onderzoek gestart werd. Dat is vanuit het werkproces van de leerplichtambtenaar gezien niet raar, maar wel feitelijk onjuist. Daarbij was het soms lastig te verklaren waarom de cijfers tussen de gemeenten onderling zo verschilden. Vandaar de regionale afspraak: absoluut verzuim registreren we alleen als er daadwerkelijk sprake is van absoluut verzuim.

In het schooljaar 2021-2022 zijn in onze regio 53 jeugdigen geregistreerd als absoluut verzuimer. Voor 44 leerlingen is er gedurende het schooljaar een passende oplossing gevonden voor deze leerlingen. Ze zijn bijvoorbeeld weer naar (een andere) school gegaan of ze kwamen in aanmerking voor een vrijstelling. Aan het einde van het schooljaar staan er nog 9 leerlingen geregistreerd als ‘absolute verzuimer’.

We maken ons zorgen over thuiszittende jeugdigen

startWijzer maakt zich veel zorgen over alle jeugdigen die om wat voor reden dan ook voor langere tijd thuis komen te zitten. We streven ernaar om deze volledige groep zo goed mogelijk in kaart te krijgen en het verzuim te voorkomen of te beperken. Echter, daar waar het niet om de langdurig relatief verzuimers en de absoluut verzuimers gaat, hebben wij geen grondslag om die gegevens te ontvangen. Jongeren die geoorloofd thuis zitten, hebben wij dus niet goed in beeld.
Om u een inschatting te geven van de grootte van de gehele groep thuiszitters hebben we daarom het samenwerkingsverband primair onderwijs en voortgezet onderwijs voor onze regio gevraagd hoeveel jeugdigen er naar schatting, buiten onze eigen doelgroep, ook (gedeeltelijk of volledig) thuis zitten.

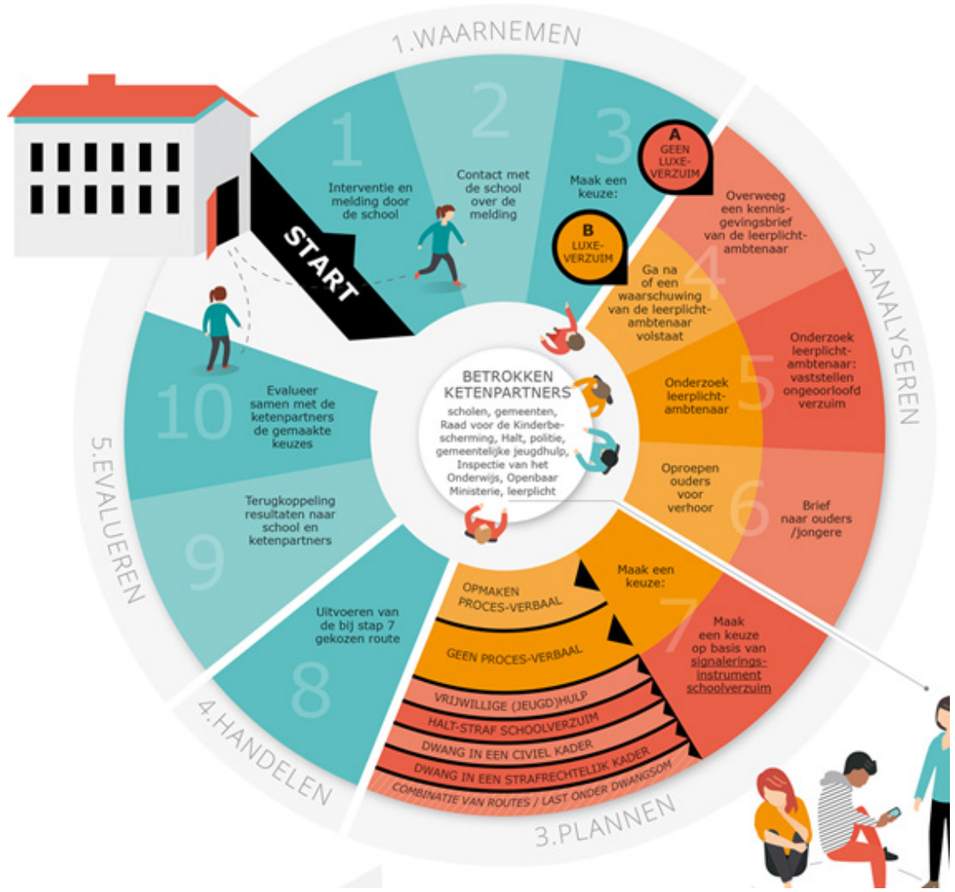
Het samenwerkingsverband passend onderwijs Friesland (primair onderwijs) geeft aan dat zij in september 2022 provinciaal:

- 41 formele thuiszitters hadden op teldatum van de inspectie (waarvan 5 korter dan 3 maanden). Ten opzichte van hun vorige rapportage zijn deze formele thuiszitters met 5 gestegen.
- 5 leerlingen waren geen thuiszitter meer op teldatum van de inspectie. Bij de vorige meting in maart waren dat er nog 12.
- Totaal hebben er totaal 210 leerlingen op enig moment in het schooljaar op de risicolijst gestaan. In de vorige rapportage waren dat er 236, dit betreft een krimp. Dat past bij de trend die zij zien dat in de loop van een schooljaar deze aantallen stijgen en dus aan het begin van het schooljaar minder leerlingen op hun interne risicolijst staan. Dat is naar verwachting.
  Als het samenwerkingsverband passend onderwijs Friesland kijkt naar de oorzaak dan kunnen zij dat in 4 categorieën indelen:

1. Leerlingen waarbij het systeem een risico/belemmering vormt
2. Leerlingen waarbij bepaalde kind-kenmerken (bijvoorbeeld angststoornissen) een risico/belemmering is
3. Leerlingen die in trajecten zitten waarbij er een onvoldoende optimale samenwerking is tussen zorg en onderwijs.
4. Leerlingen waarbij een passend onderwijsaanbod ontbreekt.

Het samenwerkingsverband Zuid Oost (voortgezet onderwijs) geeft aan dat zij in schooljaar 2021-2022 8 formele thuiszitters in beeld hadden voor hun regio (dat houdt in dat het gaat om onze regio + leerlingen vanuit Fryske Marren die naar school gaan bij OSG Sevenwolden en Bornego). Als je kijkt naar de thuiszittende leerlingen dan waren dat dit schooljaar bij hen 75. Deze laatste groep leerlingen zijn jeugdigen met een schoolinschrijving die om geoorloofde redenen niet op school zijn en door het onderwijs bij de samenwerkingsverbanden zijn gemeld met het verzoek voor betrokkenheid vanuit het samenwerkingsverband. Voor alle duidelijkheid, ook dit getal zal niet de gehele groep omvatten, omdat de samenwerkingsverbanden afhankelijk zijn van de meldingen vanuit het onderwijs.

Dit schooljaar is er een nieuw provinciaal verzuimprotocol vastgesteld, waarin ook de jeugdigen die geoorloofd afwezig zijn een plek hebben gekregen. Tevens ook de vertaling van het vergelijk van cijfers naar beleid. Het is nu aan de regionale thuiszitterstafel om regionaal handen en voeten te geven aan dit protocol. Dit wordt voortgezet in het schooljaar 2022-2023. We hebben goede moed.

6.6 Handhaving en preventie

Naast dat leerplichtambtenaren gebruik maken van verschillende gesprekstechnieken en jeugdigen en hun ouders coachend begeleiden, hebben ze ook de mogelijkheid om handhavend op te treden. Het handhavend optreden is een van de middelen om verzuim te doen stoppen. In veel gevallen is het niet nodig om handhavend op te treden en is het feit alleen dat het mogelijk is, vaak al voldoende om de jeugdige (en de ouders) te motiveren vrijwillig het probleem aan te pakken.
Leerplichtambtenaren werken vanuit de MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim) en houden dat als leidraad aan. Leerplicht casuïstiek vraagt altijd om maatwerk en dat maakt dat er in situaties soms wordt afgeweken. De leerplichtambtenaren doen dat dan weloverwogen.
Bij het handhavend optreden onderscheiden we de volgende opties:

De waarschuwing

Een van de middelen om voortzetting van ongeoorloofd verzuim te voorkomen, is het houden van een waarschuwingsgesprek en/of het versturen van een waarschuwingsbrief. De jeugdigen en/of de ouders van de jeugdigen worden op de hoogte gesteld van de mogelijke gevolgen van het verzuim.

Halt-straf

Bij licht spijbelgedrag of te laat komen bestaat de mogelijkheid om een HALT afdoening op te maken. HALT biedt oplossingen bij het terugdringen van jeugdcriminaliteit om zo een bijdrage te leveren aan een veilige en leefbare samenleving. HALT maakt jeugdigen die een lichte misstap (kunnen) begaan bewust van de gevolgen van hun gedrag en stimuleert ze om die keuzes te maken die nodig zijn voor deelname aan de samenleving. Dit doen ze samen met ouders, docenten en andere professionals die een grote invloed hebben op de jeugdigen. Een verwijzing naar de alternatieve straf, de HALT afdoening, leidt in eerste instantie niet tot strafvervolging. Wanneer de jeugdige de opgelegde straf positief afrondt, wordt de overtreding geseponeerd.
Het afgelopen schooljaar zijn er in De Friese Wouden 17 verwijzingen naar bureau HALT gedaan. In schooljaar 2020-2021 werden er 19 verwijzingen gedaan naar bureau HALT.

Proces-verbaal

Bij overtreding van de Leerplichtwet is het ten slotte mogelijk proces-verbaal tegen de overtreder op te maken. In praktijk betekent dit niet dat bij de eerste de beste overtreding tegen een leerling of ouders proces-verbaal wordt opgemaakt.
In de meeste situaties vindt eerst een gesprek met leerling en ouders plaats, waarin de reden van de overtreding wordt besproken. Waar sprake is van moedwillig schoolverzuim, of er blijkt nalatigheid van de verantwoordelijkheid van de ouders, volgt eerst een officiële waarschuwing. Pas bij recidive wordt proces-verbaal opgemaakt en dan eigenlijk alleen als er in het vrijwillig kader geen oplossingen te vinden zijn. Het opmaken van proces-verbaal is een discretionaire bevoegdheid van de buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) . Dit houdt in dat de buitengewoon opsporingsambtenaar zelf bepaalt of en wanneer proces-verbaal wordt opgemaakt (echter wel na overleg met het OM via het JCO).

Het afgelopen schooljaar zijn er in De Friese Wouden 18 processen-verbaal opgesteld. In schooljaar 2020-2021 werden er 19 opgesteld.

Justitieel Casus Overleg (JCO) leerplichtzaken

Vanwege corona heeft het JCO zoals dat voorheen werd georganiseerd niet meer plaatsgevonden. Elke toezichthouder had zelf contact met het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, de jeugdreclassering van het Regiecentrum Bescherming en veiligheid. Men beraadt zich nog op hoe ze dit voor de toekomst vorm gaan geven.
Als een leerplichtambtenaar overweegt om over te gaan tot handhaven dan stemt hij/zij dat eerst af via het Justitieel Casus Overleg. De casus wordt dan voorgelegd en er wordt onderzocht of het opmaken van een proces-verbaal wenselijk en helpend is.
Dit doen we om seponeren door het OM na het opmaken van een proces-verbaal te voorkomen. Het heeft pedagogisch weinig zin om te dreigen met een proces-verbaal en daarna over te gaan tot het opmaken van het proces-verbaal, als deze vervolgens wordt geseponeerd. Ook het proces na het indienen van het proces-verbaal wordt middels het JCO gemonitord. Er zit vaak een lange tijd tussen het indienen van het proces-verbaal en de uiteindelijke rechtszitting. Het is belangrijk om in die tussenperiode in verbinding te blijven staan met de jeugdigen en betrokkenen.

6.7 Maatschappelijke zorgtaak – preventie

StartWijzer wordt vaak benaderd om preventief mee te denken, te adviseren in casuïstiek, we worden door ouders of het onderwijs betrokken bij geoorloofd verzuim om kennis te delen of gevraagd te adviseren bij verzoeken tot verlof. Ook adviseren we de medewerkers van gebieds- en wijkteams. Zeker daar waar de leerplichtambtenaar onderdeel is van het gebiedsteam of op dezelfde locatie werkt, vinden we hier zeer korte lijntjes.
Consulenten leerplicht en rmc nemen vaak deel aan de zorgteams van het onderwijs (ZAT/BOZ), en zijn betrokken bij diverse multi-disciplinaire overleggen (MDO's). We denken mee over aangepaste trajecten om thuiszitters te voorkomen, adviseren bij maatwerktrajecten en hebben korte lijnen en intensieve samenwerking met GGD en gebieds- en wijkteams.

Door vroegtijdig informatie en kennis te delen, voorkomen we met regelmaat een melding. Dit is echter niet goed in getallen uit te drukken. Het wordt vaak anoniem behandeld en kan daardoor niet geregistreerd worden. Daarnaast is er bij een preventieve actie of advies geen sprake van een "vermoedelijk overtreding van de leerplichtwet" en daarmee hebben we (nog) geen wettelijke grondslag om deze acties te registreren en te administreren. Wij zien dit echter als een belangrijke taak en zouden juist deze preventieve acties willen uitbreiden. Hoe eerder we betrokken kunnen zijn op welke manier dan ook, des te eerder hebben we zicht op de situatie en kunnen we onze kennis delen. Uiteindelijk is voorkomen beter dan genezen.

6.8 Verwijsindex, zorgmeldingen, melding huiselijk geweld.

Wederom hebben we in het schooljaar 2021-2022 hebben er naar gestreefd om zoveel mogelijk uniform hierin te acteren; als we actief betrokken zijn geven we een signaal van betrokkenheid af in de Verwijsindex. Echter hanteren we als individuele medewerkers of gemeenten soms verschillende werkwijzen.

Wanneer een leerplichtambtenaar problemen op meerdere leefgebieden van een jeugdige signaleert en zich zorgen maakt, kan hij/zij hiervan een zorgmelding doen bij het gebiedsteam of, indien sprake van zorgen rondom huiselijk geweld en kindermishandeling, een melding bij het Regiecentrum Bescherming en Veiligheid. U vindt in de cijferbijlage hier hele lage aantallen terug. Dat komt omdat het veelal andere partijen (zoals het onderwijs) zijn die de melding doen, omdat zij dichter bij de jeugdige staan en meer signalen hebben. Onze medewerkers onderschrijven deze melding vaak wel, maar die vinden we niet terug in de cijfers.

Regionale Meld en Coördinatie functie VSV en JIKP

De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten is vastgelegd in wetgeving en omvat de volgende taken:

- een sluitende melding en registratie van alle jongeren tussen 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie (minimaal mbo-2 of havo-diploma) behaald hebben;
- benaderen en zorgdragen voor begeleiding van jongeren die zijn uitgevallen, gericht op terugleiden naar school, naar werk of een combinatie daarvan;
- opstellen van een regionaal programma samen met scholen, instellingen en organisaties voor een periode van 4 jaar, met daarin maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolver laten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar;
- monitoren en indien nodig begeleiden van jongeren in een kwetsbare positie. De wettelijke definitie van jongeren in een kwetsbare positie luidt als volgt:
  jongere die jonger is dan 23 jaar, en
  A. die instroomt in of doorstroomt naar een entreeopleiding; of
  B. die doorstroomt naar een basisberoepsopleiding of die uitstroomt uit het onderwijs, en die afkomstig is uit:
  1. het voortgezet speciaal onderwijs;
  2. het praktijkonderwijs;
  3. (een leerwerktraject binnen) de basisberoepsgerichte leerweg van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs;
  4. de entreeopleiding.

De doelstelling van het rmc is altijd gericht geweest op het behalen van een startkwalificatie. In 2019 zijn echter ook JIKP'ers wettelijk vastgelegd als doelgroep voor het rmc, terwijl zij niet altijd in staat zijn om een startkwalificatie te halen. Jongeren die van het vso-pro uitstromen zijn bovendien geen voortijdig schoolverlaters.
We hechten er daarom aan om te benadrukken dat ook de begeleiding naar arbeid of zorg een belangrijk onderdeel is van het werk van startWijzer. Het ophogen van de RMC-leeftijdsgrens van 23 naar 27 jaar (zie volgende pagina) versterkt het belang van een goede verbinding met netwerkpartners binnen de domeinen arbeid en zorg.
Onze focus blijft liggen op het behalen van een diploma op het hoogst haalbare niveau, omdat wij dit zien als belangrijkste voorwaarde voor een duurzame, kansrijke start op de arbeidsmarkt. Een startkwalificatie leidt namelijk tot een grotere kans op werk, een hoger inkomen en een lager beroep op sociale voorzieningen, zoals uitkeringen, schuldhulpverlening en jeugdzorg. Ter illustratie: van alle geregistreerde werkzoekenden in Friesland heeft 45 % geen startkwalificatie[3].

3) Voorpagina Leeuwarder Courant, 31 mei 2022.

Tegelijkertijd is het behalen van een startkwalificatie niet voor iedereen haalbaar. Voor die jongeren zetten we in op een traject richting arbeid, zorg of een combinatie daarvan. Uiteindelijk is immers het doel dat alle jongeren de best passende plek in de maatschappij vinden. Onze inzet verdient zichzelf terug doordat jongeren geen of een minder lang beroep doen op een uitkering en/of zorg.

7.1 Preventie 18+

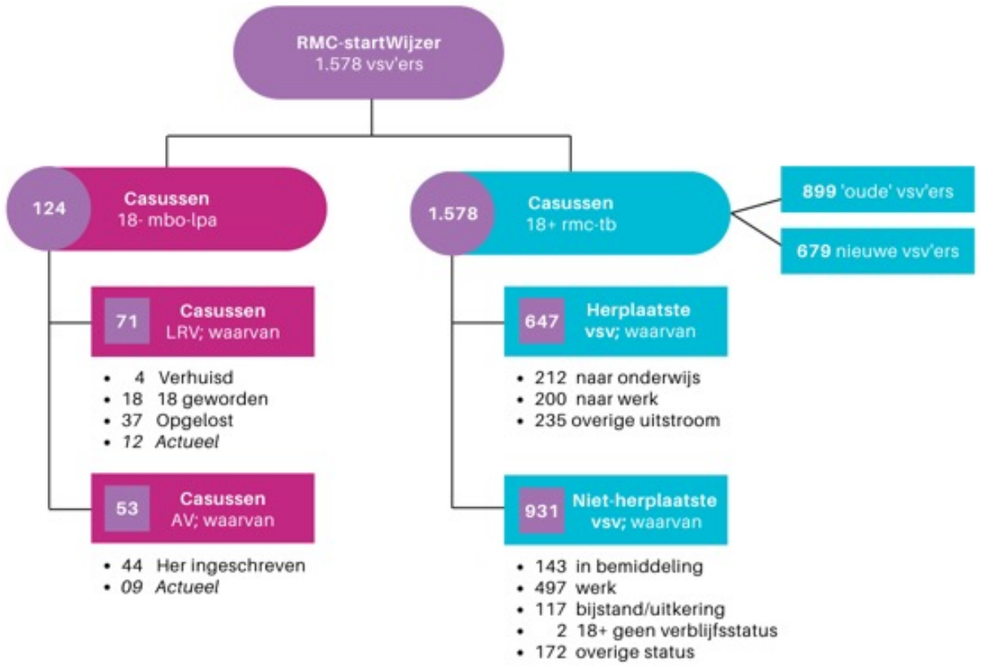
Waar mogelijk willen we natuurlijk schooluitval voorkomen. Daarom zetten we al enkele jaren in op het voeren van verzuimgesprekken 18+. Scholen moeten jeugdigen die niet meer onder de leerplichtwet vallen en nog geen startkwalificatie hebben behaald na vier weken afwezigheid melden bij DUO, waarna deze door leerplicht of rmc in behandeling wordt genomen. In de regio zijn echter afspraken gemaakt waardoor verzuim eerder gemeld kan worden. Scholen melden jeugdigen die zestien uur in vier weken verzuimen, maar eerder verzuim melden mag altijd.

Onze consulenten gaan naar aanleiding van deze verzuimmeldingen het gesprek aan met de jongere. De jongeren (en eventueel de ouders) bespreken de oorzaken van het verzuim en gaan samen met de jongere op zoek naar oplossingen voor de problemen die zij ervaren. Wanneer nodig zetten onze consulenten samen met de jongere de stap naar de juiste hulpverlening. De kennis die onze consulenten hebben van het zorgaanbod binnen de gemeenten zorgt ervoor dat die stap snel gezet wordt en de oorzaken van het verzuim in een vroegtijdig stadium aangepakt worden.

In 2021-2022 kwamen er in totaal 941 verzuimmeldingen 18+ binnen voor 589 unieke leerlingen. Voor een deel van die 589 jongeren zijn er dus meer dan één verzuimmelding gedaan. In schooljaar 2020-2021 kwamen er 489 verzuimmeldingen binnen voor 344 unieke leerlingen. Er zijn dus bijna twee keer zoveel verzuimmeldingen 18+ gedaan. Ook is er een sterke toename van het aantal verzuimende leerlingen. Oorzaak van die toename is o.a. de aanhoudende invloed van coronamaatregelen op het onderwijs. Naar school gaan was hierdoor niet altijd even leuk of passend. Na versoepeling van de maatregelen was het bovendien voor sommige jongeren weer wennen om in de klas te zitten.
Toch willen we de toename in verzuim niet volledig wijten aan de invloed die corona op het onderwijs of de jongeren zelf had. We zien namelijk ook een grotere mentale belasting van jongeren die mede veroorzaakt wordt door algemene maatschappelijke trends of actualiteiten. Denk daarbij aan een meer prestatiegerichte maatschappij, of aan de zogenaamde ‘helikopter-ouders’ die alle verrichtingen en prestaties van hun kinderen willen overzien en sturen. Ook de druk van het willen voldoen aan het perfecte plaatje, grotendeels ingegeven door social media, vergroot de belasting van jongeren. Tot slot brengen ook de oorlog in Oekraïne, klimaatcrisis en inflatie zorgen met zich mee. In dat licht is een preventieve aanpak, door middel van snelle begeleiding naar zorg of financiële ondersteuning, onverminderd belangrijk.

7.2 Voortijdig Schoolverlaten

Cijfermatig zag de situatie rondom voortijdig schoolverlaten in 2021-2022 er als volgt uit:

Aantal

In De Friese Wouden zien we een lichte stijging van het aantal voortijdig schoolverlaters. In 2021-2022 verlieten namelijk 679 jongeren voortijdig hun school, terwijl dat er een jaar eerder nog 640 waren. Van voorgaande schooljaren had startWijzer overigens nog eens 899 zogenaamde “oude vsv’ers” in beeld, waarmee er in totaal 1.578 vsv’ers in beeld waren.

Typering

We onderscheiden de jongeren die uitvallen aan de hand van de volgende typeringen. Per typering geven we aan om hoeveel jongeren het in schooljaar 2021-2022 ging en welk percentage van het totale aantal vsv’ers dit betreft.

- **Opstappers: 209 jongeren (30,8 %)** jongeren die een bewuste keuze maken de school te verlaten, omdat ze aan het werk (willen) gaan en geen intentie hebben om op een later moment weer een opleiding op te pakken.
- **Overbelasten: 200 jongeren (29,5 %)** jongeren die door een opeenstapeling van problemen (tijdelijk) niet in staat zijn om een opleiding te volgen.

- **Loopbaantwijfelaars: 189 jongeren (27,8 %)** jongeren die problemen ondervinden met het vinden van de juiste opleiding of het afronden van de huidige opleiding. Zij staan wel open voor het volgen van een opleiding op een later moment.
- **Niet-kunners: 77 jongeren (11,3 %)** jongeren die cognitief niet in staat zijn een startkwalificatie te behalen. Hieronder vallen ook nieuwkomers/vluchtelingen in inburgeringstraject
- **Onbekend: 4 jongeren (0,6 %)** jongeren waarvoor de reden van uitval onbekend is.

Het grootste gedeelte van de nieuwe voortijdig schoolverlaters wilde dus liever aan het werk gaan, dan naar school. In de praktijk zagen we bovendien terug dat het vinden van werk voor het overgrote deel hiervan geen probleem was. De motivatie om weer een opleiding te volgen was daardoor vaak minimaal.
Voor de groep jongeren die uitviel vanwege overbelasting gelden dezelfde redenen als eerder genoemd onder het kopje Preventie 18+ (zie hoofdstuk 4, actiepunt 5.). Onder andere een toegenomen prestatiedruk, social media, corona, geldzorgen, of een combinatie daarvan, zorgen voor een grotere mentale belasting van jongeren.
Ook de reisafstand van woonadres naar een mbo- opleiding speelt mee in de keuze om te stoppen met een opleiding, zeker wanneer opleidingen gecentraliseerd worden, waardoor jongeren verder moeten reizen.

Uitstroom

Van de 1.578 vsv'ers die we in 2021-2022 in beeld hebben gehad, zijn er 647 uitgestroomd. Dat houdt in dat zij geen vsv'er meer zijn. Bij voorkeur begeleiden we jongeren terug naar het onderwijs, zodat zij uiteindelijk een startkwalificatie behalen. In 2021-2022 betrof het 212 jongeren die teruggeleid zijn naar het onderwijs. Daarnaast zijn nog 200 jongeren begeleid naar werk. Onder de overige uitstromers (235 jongeren) vallen de jongeren die bijvoorbeeld 23 jaar werden en geen werk hadden, of verhuisden.

Daarnaast waren er 931 jongeren die op niet zijn uitgestroomd. Voor ruim de helft daarvan (497 jongeren) gold dat zij aan het werk waren en daarmee in hun inkomen konden voorzien. Dat is dus een groep waar in beginsel geen of minder zorgen over zijn. Omdat zij echter geen startkwalificatie hebben, is de kans voor hen groter dat ze in economisch slechtere tijden hun baan verliezen. Bovendien zijn hun doorgroeimogelijkheden vaak beperkter, waardoor werkende vsv'ers op latere leeftijd wel weer willen kiezen voor een opleiding. Daarom blijft dit een groep jongeren die we in beeld houden en regelmatig benaderen. We stimuleren hen om weer een opleiding te gaan volgen en ondersteunen bij het vinden van een passende opleiding, eventueel in combinatie met een baan.
143 jongeren zaten in een bemiddelingstraject richting onderwijs, werk of zorg. 172 jongeren vallen onder de status 'overig'. Zij worden niet actief begeleid, maar wel gevolgd door een rmc-trajectbegeleider. Zij zitten bijvoorbeeld in een hulpverlenings- of participatietraject, of zijn aangemeld voor een vervolgopleiding maar nog niet definitief aangenomen. Tot slot waren er 117 jongeren die een (bijstands)uitkering ontvingen. Deze groep wordt gemonitord en wanneer dat haalbaar is benaderd voor ondersteuning bij een stap richting onderwijs. In de regio waren er afgelopen jaar ook twee niet herplaatste vsv'ers omdat ze geen verblijfstatus kregen toegewezen.

7.3 Jongeren in Kwetsbare Positie

StartWijzer heeft de wettelijke taak om jongeren in een kwetsbare positie (jikp) te monitoren en indien nodig te begeleiden bij een volgende stap richting vervolgonderwijs, werk of dagbesteding. Volgens de wettelijke definitie vallen hieronder jongeren vanuit het vso, pro, vmbo-bb en de entree-opleiding. In regionaal verband is afgesproken om ook jongeren van het isk hieronder te scharen en indien nodig begeleiding te bieden bij een volgende stap naar vervolgonderwijs, werk of dagbesteding. Die begeleiding kan bijvoorbeeld bestaan uit het afnemen van een studie-/beroepskeuzetest, ondersteuning bij het intakeproces op het mbo of toeleiding naar jobcoaches en/of gebieds- en wijkteams binnen de regiogemeenten.
In 2021-2022 waren er in totaal 765 jongeren in een kwetsbare positie in beeld. Waar nodig hebben zij ondersteuning gehad van de consulenten van startWijzer om met succes een vervolgstap te zetten.
Om een beeld te geven van de resultaten van de overstapcoaches hebben we gekeken naar waar deze jongeren zich op peildatum 1 oktober 2022 bevonden:

Status	Aantal	Percentage
Binnen onderwijs	560	73,2%
Aan het werk	268	25,5%
(meer dan 12 uur per week)	66	8,6%
Uitkering	24	3,1%
Dagbesteding	43	5,6%
Overig*	72	9,4%
Totaal	765	100%

*Onder de categorie overig vallen

Bijna driekwart van de Jongeren in een Kwetsbare Positie hebben dus een overstap gemaakt naar vervolgonderwijs en bijna 9 % heeft werk van meer dan 12 uur per week. De jongeren met een uitkering en jongeren in dagbesteding worden door startWijzer gevolgd en waar mogelijk ondersteund bij het zetten van een stap naar onderwijs of werk.

Financiën

De gemeente Smallingerland heeft in 2022 van het ministerie van OCW een bijdrage ontvangen voor de uitvoering van rmc-taken in onze regio. In 2022 ging het om een bedrag van € 1.139.364,-.
Dit bedrag is een optelsom van het budget dat Smallingerland ontvangt voor uitvoering van de reguliere rmc-taken en het budget voor uitvoering van maatregelen uit het regionale programma VSV en JIKP. Daarnaast ontving de gemeente Smallingerland van het ministerie van OCW nog € 21.009,- aan extra middelen voor uitvoering van de reguliere rmc-taken.

Budget 2022	Bedrag
RMC-taken	€ 842.265,-
Maatregelen regionaal programma VSV en JIKP	€ 297.099,-
Extra middelen	€ 21.009,-
Totaal	€ 1.160.373,-

8.1 Reguliere rmc-taken

Het budget voor de reguliere rmc-taken wordt op basis van een aantal criteria, zoals inwoneraantal, berekend per gemeente. In onderstaande tabel staat het bedrag per gemeente, het percentage van het totaalbedrag en het aantal bereikte jongeren waar het gaat om meldingen verzuim 18+ en aantal voortijdig schoolverlaters.

Gemeentenaam	Totaal	% van sub-totaal	Verzuimmel-dingen 18+	Aantal nieuwe VSV'ers	Totaal verzuim-meldingen 18- en VSV' ers	% van sub-totaal
Achtkarspelen	€ 60.367,10	12,10%	83	63	146	9,00%
Heerenveen	€ 103.897,84	20,90%	195	152	347	21,40%
Oosterlingwerf	€ 46.491,20	9,30%	125	78	203	12,50%
Opsterland	€ 59.032,26	11,90%	82	59	141	8,70%
Smallingerland	€ 112.821,13	22,70%	260	184	444	27,40%
Tytsjerksteradiel	€ 62.415,78	12,50%	80	67	147	9,10%
Weststelingwerf	€ 52.452,51	10,50%	116	76	192	11,90%
Sub-totaal	€ 497.477,82	100%			1620	100%
Vaste voet	€ 298.883,93					
Totaal:	€ 796.361,75					

Uit dit budget worden de uren voor consulenten betaald, zowel voor uitvoering van reguliere rmc-taken als taken vanuit het regionale programma. Daarnaast worden de administratie, coördinatie, overhead en enkele overige kosten betaald:

Coördinatie en beleid	€ 151.486,52	
Administratie en ICT	€ 112.715,38	
Consulenten mbo leerplicht en vsv	€ 241.188,26	
Consulenten regionaal programma	€ 231.437,85	
Projecten	€ 107.511,65	o.a. regionale studiedag, assessments voor jongeren en activeringscentrum.
Overige kosten	€ 5.217,33	o.a. Lidmaatschap Ingrado, training Dilemmamanager, kwaliteitsregister Sociaal Domein, webhosting.
Overhead	€ 160.746,13	
Voorziening	€ 110.015,88	
Totaal	€ 1.120.319,00	

